

13 – адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції і метрології тощо), Земельного кодексу – щодо використання земельних ділянок під забудову (статті 62, 68, 69) та ін.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – С.141.
2. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №10. – С.138.
3. Щербина В.С. Господарське право: Підручник / В.С. Щербина. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 480 с.

УДК 347.731.1(477)(043.2)

Підпригора М. С.,
студентка,
Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Козирєва В. П., к.ю.н., доцент

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

З переходом України до ринкових методів господарювання виникла необхідність формування інфраструктури ринку, зокрема, мережі бірж. Організація біржової діяльності у нашій країні повинна ґрунтуватися на загальних закономірностях досвіду її світового розвитку, в той же час враховуючи особливості періоду трансформації суспільних відносин.

Біржа як економічна категорія відображає сукупність економічних відносин постійно функціонуючого ринку, на якому концентрується інформація про той чи інший товар (попит і пропозицію, якісні характеристики тощо), відбувається його купівля-продаж за зразками, формуються ціни, а також здійснюється торгівля цінними паперами та іноземною валютою.

Головною передумовою виникнення біржової торгівлі реальним товаром є розвиток великого товарного виробництва, умовою функціонування якого є наявність ринку, здатного реалізувати великі партії товару на постійно діючій основі, на базі цін, що формуються в залежності від співвідношення попиту і пропозиції на товар. Первісна біржова торгівля

не відрізняється від інших традиційних форм торгівлі за своїм об'єктом торгівлі, яким був реальний фізичний товар. Іншим був лише спосіб торгівлі – біржові публічні торги. Біржа не займається комерційним посередництвом і не має за мету одержання прибутку [1, ст. 1]. Біржова діяльність здійснюється у відповідності до чинного законодавства України, статуту біржі, правил біржової торгівлі та біржового арбітражу. Біржа здійснює свою діяльність на принципах: рівноправності учасників біржових торгів; застосування вільних (ринкових) цін; публічного проведення біржових торгів [1, ст. 2].

Сутністю проведення торгів на біржі є укладання угод між продавцями і покупцями. Треба підкреслити, що укладання угоди торкається інтересів не тільки їхніх безпосередніх учасників, але і тих, хто за ними стоїть (виробників і споживачів), а тому на законодавчому рівні повинні бути чітко прописані норми і правила, якими можуть керуватися учасники біржі, для безпечного та ефективного здійснення біржової діяльності.

Необхідно зазначити про державне регулювання біржової діяльності. Воно розпочинається з розробки та прийняття для неї єдиної правової основи. Біржова торгівля в Україні відроджувалася за відсутності спеціальних законів, тому в біржовій діяльності використовувалися переважно підзаконні акти. Відставання законотворення від потреб регулювання товарного і фондового ринків нині часто цілком об'єктивний процес, оскільки, по-перше, відсутня стабільна практика функціонування товарних і фондових ринків; по-друге, хоча становлення біржової торгівлі в Україні перебуває під впливом історичного досвіду Англії, країн континентальної Європи і США, своєрідність становища вітчизняного біржового ринку не дозволяє прямого запозичення зарубіжного законодавства, а вимагає своєрідної адаптації [2, с. 16].

Державні органи мають право контролювати діяльність бірж на предмет виконання правил і положень про порядок ведення торгів. Держава, як один з найбільших емітентів і активний учасник ринку цінних паперів, зацікавлена в необхідних умовах обігу цінних паперів, визначенні їх ринкової вартості, поширенні надійної інформації про ціни на ринку цінних паперів, забезпеченні технікою біржових залів, наданні біржам сучасних ліній комунікацій, в тому числі супутникового зв'язку. Регулювання біржової діяльності з боку держави не повинно мати характеру заборон, а виключно забезпечувати рівність прав для всіх учасників торгівлі водночас контролюючи дотримання визначених правил. Це досягається завдяки створенню єдиної правової системи для діяль-

ності товарних бірж, і насамперед таких, що торгують агропродукцією, через їх ліцензування, систему спеціального пільгового оподаткування та інші заходи [3, с. 25].

Правова основа здійснення торгово-біржової діяльності включає Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р., Закон України "Про товарну біржу" від 10 грудня 1991 р., Закон України "Про господарські товариства" від 19 вересня 1991 р., Закон України "Про цінні папери і фондовий ринок" від 23 лютого 2006 р., Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 30.10.1996 р., численні нормативно-правові акти Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти інших органів державної влади й органів місцевого самоврядування, а також такі локальні нормативні акти, як Правила біржової торгівлі [1, ст. 17] й Устав біржі, які затверджуються конкретною біржею.

Отже, в Україні такий важливий ринковий індикатор, як стан національного біржового ринку, не набув пріоритетності, на яку заслуговує цей механізм забезпечення прозорого ціноутворення. В нашій державі цілковито відсутня система біржової торгівлі, не існує законодавчого й регуляторного середовища у цій сфері, не сформувалося ні тактичних, ні стратегічних засад державної політики сприяння розвитку біржової діяльності. Не має, в зв'язку із цим, й спеціалізованого регуляторного органу, який повинен здійснювати координацію, контроль та організаційне забезпечення системи біржової торгівлі.

До цього часу товарні біржі в Україні не посіли належного місця, як того вимагають нові економічні умови, що викликає необхідність переосмислення їх сутності та призначення, розробки науково обґрунтованих пропозицій щодо формування ефективного біржового механізму, сприятливих організаційних і правових умов їх функціонування.

Література

1. Про товарну біржу: Закон України від 10.12.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – С. 139.
2. Антонов С. М. Фондові біржі в Україні: від становлення до ефективності: науково-аналітична доповідь / С. М. Антонов, С. Є. Шишков, Н. М. Шелудько; за ред. Шелудько Н. М. – К.: ІЕПр НАНУ, АУФТ, 2009. – 56 с.
3. Берлач А. І., Біржове право України: Навч. посіб. / А. І. Берлач. – К.: Університет "Україна", 2007. – 316 с.

Пустотіна Д.М.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Гелич А.О., к.ю.н.

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ТОВАРНОЇ БІРЖИ

Приєднання України до світового ринкового господарства, її інтеграція в європейські й міжнародні структури потребує дослідження та удосконалення організації господарсько-торгівельних процесів у державі. Особливе місце в організації оптової торгівлі належать біржам, серед яких товарним біржам відведено одне з провідних місць. Функціонування товарних бірж сприяє формуванню конкурентного середовища, розвитку вільного ринку товарів, мінімізації втручання держави в заготівельно-збутові процеси, підвищенню ефективності господарювання в цілому багатьох суб'єктів господарювання. Водночас, зважаючи на недосконалість сучасного біржового ринку України та наявність ґрунтового світового досвіду щодо ефективної організації біржової діяльності, необхідно, з урахуванням вітчизняних особливостей господарювання та нормативно-правового забезпечення, синтезувати позитивний досвід і сучасні тенденції створення та діяльності товарних бірж з метою удосконалення їх функціонування [1, с. 83].

Одним із найпоширеніших способів надання посередницьких послуг є проведення особливим чином організованих торгів. Функції такого проведення беруть на себе організації, які здатні проводити торги і мають для цього необхідні правові, економічні й організаційні передумови. У силу низки історичних та економічних умов центральне місце серед подібних організацій належить товарні біржі [4, с.126].

Основи правового становища сучасних товарних бірж в Україні закріплені Господарським кодексом України від 16 січня 2003 р., Законом України "Про товарну біржу" від 10 грудня 1991 р., локальними нормативними актами.

Що стосується Господарського кодексу України, то його прийняття сприяло формуванню основи для забезпечення ефективності діяльності товарних бірж. Положення Господарського кодексу України закріпили поняття торговельно-біржової діяльності як такої, що має на меті організацію та регулювання торгівлі шляхом надання послуг суб'єктам